

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

Quæ sit natura vitæ mistæ. Cap. xxxvj.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

4 Reg. 4. 1. ra, ferid igitur, secum considerent, quam ratione ea duplicata restituant. Interrogati quantum debent Domino, respondent, no iam, vt vidua Elisai, parum olei, quo ipsi se inungant, sed centum cados olei, id est, abundantissima gratiarum dona, quibus alios illiniant. Sciat ergo se huic oleo vtiliter distribuendo non posse sufficere, nisi à Domino oratione iugi, ac meditatione assidua, qualiter sit erogandum, intelligant. Pisces non habentes pinnulas, in Leuitico immundi censentur. Quidquid pinnulas (inquit) & squamas non habet, eorum, quæ in aquis mouentur, & viuunt, abominabile vobis execrandumque erit. Et similiter Prædicatores immundi videntur, qui interdum contemplationis pennis, exteriores occupationes non deserunt, & ad superna contemplando condescendunt. Hac enim mentis ascensione lumen & robur acquiritur, vt bene & fructuose temporalia disponantur. Præclare enim dixit Gregorius, Qui rebus temporalibus occupatur, tunc bene exteriora disponunt, cum sollicitè ad interiora refugiunt, cum nequaquam foris perturbationum strepitus diligit, sed apud semetipsum iatus in tranquillitatis sinu requiescunt. Sic ille, & verisimè. Nam solis occupationibus externis inhaerentes, & qua ratione disponenda sunt, non considerantes, nec à Deo in oratione auxilium ad operandum postulantes, aut nullum suorum laborum fructum conspiciunt, aut si aliquem fructum colligunt, statim per inanem gloriam, & innumerabiles imperfectiones disperdunt. Euenitque illis vaticinium Aggæi. Et qui mercedes cõgregauit, misit eas in sacculum pertusum. Cuius sententiæ intelligentiam, Ioannes Cassianus hac oratione describit. Verè enim lucra sua in pertusum sacculum cõdit, qui quicquid per aliorum cõuersionem videtur acquirere, intemperantia cordis sui, & quotidiana animi distentione, disperdit. Sibi ergo religiosi animarum ministri persuadeant, ad secretum cõtemplationis quotidie esse recurrendum, si volum alios lucrari, & se ipsos per vanas distentiones, & deprauatos affectus non perdere. In cõtemplatione namque igne charitatis accenduntur, vt alios accendant. Ibi erudiuntur, sicut Moyses in nube, atque caligine, vt alios erudiat, ibi discuntur donis, atque virtutibus, vt proximis spiritualem eleemosynam præbeant, & ibi præstantissimum instrumentum ad prælium aduersus dæmonem, & ad animas conuertendas accipiunt. Nam si Rex Moabitarum putauit Dei populum ad terram promissam festinatem orationibus vincere, atque pugnare, & ideo Balaam ariolum acersit, qui contrariis imprecationibus populo oranti, & oratione vineciti cõsisteret, quare non potiori iure putabimus Christi militiam aduersus spirituales hostes instructa, spiritualibus armis, hoc est, oratione, & cõtemplatione efficacius dimicatarã, & feliciter vitia & peccata victuram. Nunc ablinget synagoga hæc (dixit Balach) (vt ex quodã doctissimo Hebræorum magistro refert Origenes) omnes, qui in circuitu nostro sunt, sicut ablingit vitulus herbã capi. Qua similitudine, inquit, est vsus, quia sicut vitulus ore abrumpit herbã, & lingua tamquã falce, quicquid inuenit, fecat, ita populus Dei, quasi vitulus ore, & labiis pugnat, & arma habet in verbis, ac precibus. Dicamus itaque, & nos, tunc exercitum religiosorum feliciter pugnaturum, & omnes hostes prostraturum cum arma præcipua, non vanam eloquentiam, & labores externos, sed oratione, & gemitus iudicauerit, & magis mortificatione, & cõtemplatione, quã voce pugnaverit. Cum ergo certum sit, vitam mistam, nõ tantum ad statum Episcoporum, & clericorum, sed etiam ad familias religiosiorum pertinere, quod suo loco, si Dominus vo-

A luerit, latius enucleabimus, in eorum gratiam, vitam mistam naturam (quod in aliis partibus vite spiritualis fecimus), & finem & actiones, & alia ad ipsam pertinentia breuiter explicemus.

Quæ sit natura vite mistæ.

CAPVT XXXVI.

Peræpretium autem est nobis vite mistæ lucem aliquam allaturis diuinum præsidium iterum implorare; Ne quã illustrare intendimus, ruditatis nostræ verbis obsecuremus. Est enim tâta eius maiestas, atque sublimitas, vt merito timendum sit magis nos huic viuendi rationi tenebras & caliginẽ offulosos, nisi mētī nostræ caelestis luminis radius solito splendidiore effulgeat. Quæ admodum ergo, qui in aliquam urbem proficiscitur, si post emelas multorum camporum planities, & arduos montes superatos, cum iam iã ad itinervis metam aspirat, asperitum cliuum ascendendum inueniat, solet tantæ asperitatis, ac altitudinis metu, percolatus, denud creatoris auxiliũ inuocare, quo sultus insperatum itinervis impedimentum superare valeat, sic & nos, qui viam spiritualis vite, ac graduum eius scribendo, & explicando penè consecimus, cū in tractationis fine vite mistæ præcelsum motem superandum aggredimur, non possumus nõ trepidare, & de nobis ipsis diffidere, atque huius diffidetiæ & trepidationis indicia, Deum inuocando, & caeleste auxiliũ implorando, rursus ostendere. O igitur æterna sapientia, quæ cæcos illuminas, ignorantes edoces, & elinguiũ, atque mutorum labia dissoluis, emitte radiũ lucis tuæ in sinũ mētīs meæ, quo perfusus, tũ de vite mista digna cõcipere, tũ cõcepta perficere, atque distinguerẽ, & distincta possum vocib⁹ ac literis explicare.

Huius vite disputationem, sicut & reliquarum, ab eius definitione exordiamur, quam in huic possumus modum constare. Vita mista est, qua religiosus, vel quisvis alius ex instituto actiones saluti proximorum necessarias, & studium cõtemplationis amplectitur, vt actio cõtemplatione fulcita vtilior, & cõtemplatio actione interrupta seruentior existat. Ex hac breui, atque dilucida descriptione, illud in primis licet colligere, hanc vitam, nec solam actionem amplecti, nec solam cõtemplationem sectari, sed vtrumque opus sine vlla hesitatione suscipere. In hoc enim eius mixtura, eompositioque cõsistit, quod orationis studia opere exteriori tẽperat, & opus exterius cõtemplationis & orationis exercitiis admiscet. Nã (vt optime dixit Gregori⁹) Nec perfectus Prædicator erit (id est perfectus vite mistæ actor) qui vel propter cõtemplationis studium operanda negligit, vel propter operationis instãtia cõtemplanda postponit. Ministri ergo Euangelici vita, illis Tobie verbis mihi videtur apte descripta. Panẽ tuũ cum esurientibus, & egenis comedere; & de vestimentis tuis, nudos regere. Quid enim est per mysteriũ, panis & vestimenti nostri egenos participes facere, nisi rerum caelestium notitiam, & virtutis sciẽtiam, quam in vsum nostrum prius orando, & cõtemplando paraueramus, in fratres, ac proximos nostros docendo, & prædicando distribuere. Talis re vera sit oportet minister Euangelicus, qualis sãctus ille Simo sacerdos magnus à sapiente describitur, Simon (ait) Onig filius sacerdos magnus, qui in vita sua suffulserat domum, & in diebus suis corroborauit tẽplũ. Templi etiam altitudo ab ipso sudata est duplex edificatio, & excelis parietes templi. In diebus suis emanauerunt putei aquarũ, & quasi mare adimpleti sũt supra modum. Et statim. Qui curauit gẽtem suam, &

Lib. de p.c.

Leui. 1. 10.

Greg. 5. mar. c. 8.

Aggæi 1. 7.

Cassian. col. 2. 4. c. 13.

Orig. bo 13. in nu.

Greg. 6. mor. c. 17.

Tobie 4. 17.

Ecc. 50. 1

liberavit eam à perditione; Qui prauuluit amplifica-
re ciuitatem; Qui adeptus est gloriam in conuersa-
tione gētis: Ita religiosus sacerdos, qui magnus vir-
tute ac sanctitate esse cupit, vitæ suæ rationē insti-
tuat, vt his duabus rebus illam exornet. Primū qui-
dem, templum cordis sui obliuione rerū celestiu,
& distractione curarum mundanarum penē collap-
sum, meditatione nouissimorum inflauet, & cōsi-
deratione virtutum Christi corroboret. Muro pro-
uide circūspēctionis ex noticia humanæ fragilitatis
exortæ. circūdet: qui inter domesticos, & externos,
hoc spirituale templum custodiēs, omnia enim sunt
plena periculis) ad modū duplicis ædificationis af-
furgat. Compunctionis aqua ductum memoria præ-
teritorum defectuum, & temporis in vanum expēsi,
refarciat, vt ad similitudinē maris fontes lacryma-
rum effundat. Deinde verò fratres suos, carnis ille-
cebris inescatos, ab æternis suppliciis, factamētōrū
administratōne, & doctrina liberet, & celestem patri-
am amplifiet, & ciuibus, id est, peccatoribus cō-
uersis ad eam, virtute suarum exhortationum, missis
adaugeat, vt sic gloriam & honorem Prædicatorum
assequatur. Sit per omnia similis illi secūda legis la-
tori, cuius encomia ab hac sententia acceperūt ini-
tium. Dilectus Deo, & hominibus, Moyses, cuius
memoria in benedictione est.] Hic enim (vt suprà
protulimus) religiosi vitam mistam colentis præfert
imaginem, & non solum eius gesta, quæ breuiter e-
narrauimus, sed etiam eius nomē perspicuē demon-
strat. Moyses namque assumptū ex aqua (vt ait Hiero-
nymus) aut à flumine seruaturū designat: & religio-
sus à flumine rerum transeuntium seruatur, & in ri-
pa stabili vitæ religiosæ constituitur. Hic ergo curet
Deo, & hominibus esse dilectus. Erit dilectus Deo,
qui sibi similes diligit. Si Dei opus, scilicet, diuinitatis
contemplationem, teneat, & eius virtutes, māsuetu-
dinem, misericordiā, bonitatem, & puritatem imite-
tur. Erit autem hominibus charus (qui proprium ho-
num diligunt) si eis se vitiorum medicum, virtutis
magistram, supernorum donorum datorem, & spiri-
tualium miseriarum depulsorem exhibeat. Sit deni-
que religiosus ad animas lucrandas vocatus, sicut
fortissimus ille Iudas Machabæus, in bello strenuus,
in pace prouidus, qui instante bello fortiter se ges-
sit: bello autem cessante, loca polluta mundauit, sã-
cta renouauit, diruta ædificauit. Ecce (ait) contriti
sunt inimici nostri, ascendamus nunc mudare san-
cta, & renouare. Sic prorsus, qui hostes Christi est
prostraturus oblata opportunitate, miseris pecca-
tores sanctis ministerijs iuuat, dæmonum tendicu-
las detegat, aduersus cuneos vitiorum oblatret: ces-
sante verò occasione pugnandi se ipsum lacrymis
purget, sancta desideria reficiat, & quæ ex munda-
norum conuersatione corruerant, orando, & ge-
mēdo restauret. Richardus sanè Victorihus mēti-
onem huius fortissimi ducis faciens, ad eius imaginē
Prædicatorum vitæ rationem componit. Ita milites
Christi (ait) docti sunt nunc cum hostibus forti-
ter dimicare, & nunc mentis suæ (quæ domus Dei
est) polluta mundare, & virtutes ædificare, sancta
studia, & pia opera renouare.] Non satis est vitæ
istorum, aut solum pugnare, aut solum se ipsos vir-
tutum operatione perficere, sed vtrique muneris at-
tendant, necesse est, vt in bello, & in pace inuenian-
tur strenui.

Illud deinde colligitur, vitā mistam omne genus
contemplationis atque orationis comprehendere,
sed non omne genus actionis tamquam sui partem
admittere. Eas namque actiones dumtaxat sibi pro-
prias & germanas agnoscit, quæ proximorū saluti,

A atque celestis patriæ ædificationi deseruiunt. Actio-
nes enim alia temporalis necessitatis corporum ser-
uientes, perfectæ orationis exercitationem non exi-
gunt, perfectæ etiam oratio prædictarum actionum
laborem ex necessitate non requirit, quare in vnum
vitæ genus, quod ab actiua & cōtemplatiua vita dif-
cretum sit, minimè colligantur. At Euāgelicum ani-
marum ministerium, ita perfectæ orationis studium
expōsit, vt sine illo labascet, & in sibi necessario fer-
uore, & efficacia frangatur. Oratio quoque perfectæ,
si mentem inueniat, tum iuuandis proximis aptam,
tum sexu, aut statu, aut alio obstaculo non impedi-
tam, statim ad salutem proximorū vocat, suadet, in-
uitat. Ex quo perspicitur, ista duo, sic in vnū institu-
tum copulari, vt vnam vitam à duabus aliis seiuictā
efficiat. Multos vidimus ad actiuam vitam vocatos,
sine studio orationis, illius præsertim, quæ sola mē-
te fit, studiosè se gerere, & sine querela, bonis ope-
ribus in rectitudine & sinceritate cordis insudare.
Multos vidimus ad contemplatiuam vitam vocatos,
sine labore exteriarum actionum ad perfectionem
contemplationis ascendere, & externis operibus nō
iuuari, sed impediri. At nullum vidimus ad anima-
rum salutem vocatum, ad ministerium prædicationis
euectum, ad actiones Ecclesiasticas administrandas
admissum, sine aliqua orationis, & considerationis
supellectili, aut sibi ipsi, aut aliis abudāter proficere.
Huius vitam Dñminus ita disponit, vt nunc ad que-
rem contemplationis vocet, nunc ad sollicitudinem
actionis alliciat. In cuius signum charissimam spon-
sam, iam in lectulo dormientem, tamquam fidelissimam
amator custodit, iam eam exsuscitat ipse, & vi-
carum, ac pntationis curam iniungit. Adiuro vos
(inquit) filia Hierusalem peccatores, ceruofque cap-
porum, ne suscitatis, neque enigilare faciatis dile-
ctam, quoad vsque ipsa velit.] Et non multa interie-
ta mora, currit ipse, qui tam mirabili adiuuratione
silectæ somnum zelabat, currit, in quā, instar caprea
innuolique ceruorum, & quiescētē, ac soporata
exsuscitat, dicens: Surge propera, amica mea, colu-
ba mea, formosa mea, & veni.] Istius duplicis cura
tam distantis arcanum, Bernardus propria experiē-
tia doctus, in hunc ferè modum exponit. Quid sibi
vult tam subita hæc mutatio voluntatis, siue cōsiliij?
Putas ne leuitate vsum sponsum, & aliquid voluisse
prius, quod mox noluerit? Minime. Sed agnosce
eas, quas vobis supra, si meministis, commendauit, &
non semel, vicissitudines vtrique sanctæ quietis, ac
necessaria actionis, & quia non sit in hac vita copia
cōtemplandi, nec diuturnitas otij vbi officij, & ope-
ris cogentior vrget, instantiorque vtilitas. More igitur
suo sponsum, vbi dilectam paululum in sinu pro-
prio quiescisse persentit, ad eo denuò, quæ vtiliora
visa sunt, trahere nō cunctatur.] Quia ergo actiones
vitæ mistæ tales natura sunt, vt orationē & contem-
plationem imbibant, & tamquam propriam animā,
ex qua efficacitatem accipiūt, respiciāt, & quia ora-
tio quoque perfectæ talis est qualitatis, vt aptos &
non impeditos ad proximis iuuandos impellat, in-
de est, quod hæc duo, contemplatio & actio, vtilita-
tis animarum gratia suscepra, vnum institutum,
eandemque viuendi rationem constituent.

E Illud postremò sequitur, vitam istam ex institu-
to, siue ex æquo in studium orationis, atque in la-
borem huiusmodi actionis incumbere. In hoc eni-
m præcipuè ab actiua & contemplatiua secernit-
ur, quod illa orationis secreta rimatur, vt actiones
suas dirigat, & examinet: hæc verò sollicitudinem
actionis admittit, vt propriæ necessitati & imbe-
cillitati consulat, quæ a celestibus resiliere, & infir-

mis in

Ecc. 4. 5.
1.

Hier. li. de
non. He-
bra. in
Exod.

1. Mach.

1. Mach.
4. 36.

Richard. in
cant. c. 11

Cant. 7.

Cant. 2. 10.

Bern. fr.
c. 8. in c. 11.

1. Tim. 4. 16.

psal. 41. 9.

1. Cor. 6. 4.

Greg. 9. mor. c. 14.

mis inherere propria mortalitatis grauitate cōpelli-
 tur. At vitæ miltæ propofitum est, tum cōtemplatio-
 nis tranquillitatem, tum actionis proximis fructuo-
 sa curas, pari studio & intentione fufcipere, tamquā
 duplicem fui partem, qua affectat ad consummatam
 charitatem admitti, vniuersamque dilectionis Dei,
 & proximi implere iustitiam. Eius desideriu est ma-
 gno illi præcepto Pauli satisfacere: Attende tibi, &
 doctrinæ, in ista in illis: hoc enim faciens, & te ipsum
 saluum facies, & eos, qui te audiunt. Attendit sibi,
 cum in abdito cubili mentis considerat, qualiter vi-
 uat, & omnia sua interiora, & exteriora recogitat, vt
 ad meliora promoueat: & diuina mysteria perlu-
 rat, vt visibilia contemnat, & inuisibilia acie mentis
 cognita concupiscat. Attendit doctrinæ, cum impese
 laborat, vt arguendo, obsecrando, increpando, alios
 ad cognitionem, & amorem sui creatoris adducat.
 Hæc autem duo præstat, & sibi, & aliis fratribus
 (omnes enim homines fratres sunt) ianuam patriæ
 cælestis aperit. Ex quo igitur vitam miltæ oratio-
 ni & actioni vacare solum est, quod non tam vnam
 propter aliã, quam vtramque, propter alium finẽ, scilicet
 propter perfectissimã charitatis statũ, assumat,
 non verò, quod cōtemplationi, & actioni, æquale
 temporis spatium impertiat. Nam pro necessitatũ
 instantia, aut pro temporum qualitate, nunc plus tẽ-
 poris in externis actionibus, nunc verò in dulcedine
 cōtemplationis impenditur. Sicut enim, cum corpora
 nostra ad aera valetudine tenentur, plus temporis
 in adhibendis medicamentis, & quærendis remediis
 malæ affectionis, insumimus, cum verò corpora be-
 ne valent, & nos molestiæ doloris aut imbecillitatis
 non tenet, occupationibus animi plures, & meliores
 horas diei, non sine iucunditate dedicamus. Ita cum
 Ecclesiæ mēbra statis temporibus peccatorum suorum
 vulnera sentiunt, & propriarum infirmitatum
 pōdera, per detestationem, & confessionẽ abiciunt,
 maiora tẽporis spatia in actione sunt collocada. Nisi
 fortẽ quis ita robustus sit corpore, vt possit interdiu
 laborare, noctu autem, contempleri. Huic enim, aut
 nullo, aut per modico somno satiato, in die mandauit
 Dominus misericordiam suam, & nocte captiuum
 esus. Et felix profectò ille, qui quãto magis vigilat,
 tantò magis viuít, quod somno detrahit, amori tri-
 buit, & castis Domini cōcedit amplexibus. Sed, cum
 proximi occupationibus mundi distenti, non ita fre-
 quenter, non ita importunè nos quærun: cōtempla-
 tio, & oratio longiores horas, & prolixiores moras
 vsurpet. Personæ etiã vocationis aut muneris quali-
 tas consideranda est, ratione cuius quidam ad proli-
 xiorẽ actionem, quidam ad lōgiorem cōtemplationẽ
 vocatur. Quod Gregorius, illum Pauli locum
 interpretas, Contempribiles, qui sunt in Ecclesia il-
 los cōstituite ad iudicadã sapienter admonuit, his
 penè verbis. Qui ex re quid colligitur, nisi vt hi ter-
 renas causas examinet, qui exteriorum rerũ sapiẽtiã
 perceperunt? Qui autẽ spiritualibus donis ditati sunt,
 profectò terrenis non debent negotiis implicari, vt
 dum nõ coguntur inferiora bona disponere, exerci-
 tati valeant bonis superioribus deseruire. Sed curan-
 dũ magnopere est, vt hi qui donis spiritualibus emi-
 cant, nequaquam proximorum infirmatium negotia
 funditus deserant, sed hæc aliis quibus dignum est,
 tractanda committant.] Ecce quanta requiritur in
 hac vita discretio. Nam quidam ad maiorem labo-
 rem prouocandi sunt, ne dono orationis destituti, ad
 quam labore iuantur, otio & foecordia tabescant: alij
 ad minimam, aut modicam sunt actionem cogendi,
 ne a diuina familiaritate, ad quã sunt amissi, se sub-
 trahant. Licet autem obedientia, aut Prælati volun-

A tas (quod inculcare nõ piget) sit præcipua huius dif-
 cretionis mensura; nec nõ & ipsa proximorum ne-
 cessitas, quantum quieti, & cōtemplationi tribuẽ-
 dum sit, non obscure aliquãdo manifeste, sed inter-
 dũ homo maximè illuminatus à Domino, zelo ani-
 marum feruens, & diuini obsequij intẽtissimo desi-
 derio possessus, poterit ex se ipso cognoscere, quãtũ
 temporis actioni, quantum cōtemplationi vacare
 debeat, & dum non manifestè errat, suo erit iudicio
 relinquendus. Cuius rei locuples testis sit Bernardus,
 de anima perfecta ita scribẽs. Ponitur sanè in volũ-
 tate ipsius, & vacare sibi, & curã illarũ (scilicet aliarum
 animarum) intẽdere; prout oportere iudicauerit,
 cãm vetatur excitari ab illo, quousque ipsa velit.
 B Nouit ipõsus, quanta flagret dilectione, etiam erga
 proximos, spõsa, & satis propria charitate sollicitari
 matrem de profectibus filiarum, nec se vllõ pacto il-
 lis subtracturam, seu denegaturam, quantum, & quo-
 ties opº fuerit, propterea que securè discretioni eius
 credendam censuit hanc dispensationem. Nõ enim
 est talis, quales malos videm? Prophetica inuisione
 notatos, qui, quod crassum est & forte, assumentes,
 quod debile est, proiciunt.] Non sunt verò multi,
 imò paucissimi, qui valeat sibi iudiciũ huius discre-
 tionis assumere, illi nimirum qui fidelissimã sponã
 amore calent, zelo feruent, & longa experiẽtia no-
 runt se, non se ipsos, non internas mentis volupta-
 tes, non expletionem suorum desideriorum, sed solam
 Dei gloriam, & beneplacitum quærare.
 C Hoc verò certum sit, quicquid inter actionem &
 cōtemplationem in temporis partitione cōtingat,
 semper tamen cōtemplationis studium habiturum
 intentionis ac desiderij principatum. Cōtemplatio
 enim, quæ (vt suo loco dicemus) Dei amorẽ cōpre-
 hendit, est occupatio actione nobilior, atque prestã-
 tior. Ipsa est, quæ actionem perficit, in suum finem
 dirigit, eiq; vim atq; efficacitatem attribuit. Ipsa tan-
 dem, quæ propter se ipsã appetitur, cum tamen actio
 non tam propter se ipsam, quam propter instantem
 proximorum necessitatem appetatur. Qui si, aut do-
 ctrina, aut exhortatione, aut cõsolatione, aut sacra-
 mentorum administratione nõ indigerent, satius es-
 set functiones istas omittere, & vni cōtemplationi
 & amori summæ veritatis inherere. hanc rem duo-
 rum filiorũ Patriarchæ Ioseph egregiè præsignat hi-
 storia. Cũ enim deos filios generasset, quorũ ma-
 ior natus vocabatur Manasse; secundus Ephraim, &
 eos coram patre Iacob benedicẽdos collocasset. Ille
 extendens manum dexteram posuit super caput E-
 phraim, minoris fratris: sinistram autem super caput
 Manasse, qui maior natus erat, commutans manus.
 Quisnam est iste Ioseph, qui domini sui vxorem tã-
 gere reculauit: qui è carcere eductus annulum regiũ
 accepit, & stolam byssinam induit, & collo torquem
 aureum circumposuit, qui tamquam fidelis dispen-
 sator, populis alimenta distribuit: nisi huius præstã-
 tissimæ vitæ cultor, qui & proximorum salutem, &
 æterni regis, à quo tãtam accepit dignitatem, quærat
 obsequium? iste namque est, qui sponã creatoris
 sui, gloriam scilicet, & honorem, illi puram, illibã-
 tamque cõseruat, sciens scriptum esse: Gloriam meã
 alteri non dabo.] Iste stolam puritatis præcinctus,
 & torque charitatis ornatus, annulo potestatis sibi
 datæ liberationem peccatorum contritorum ob-
 gnat, vt in cælis rata & immobilis habeatur. Iste in
 proximos confert alimenta doctrinæ, ne aut fame
 pereant, aut saltem tentationibus, præ imbecillita-
 te succumbant. Qui autem sunt duo filij huius spi-
 ritualis patriarchæ, nisi vtilis actionis labor, & fer-
 quidã cōtemplationis studium? Illum Manasse æta-

Ber. ser. 52 in cant.

Gen. 48. 14.

1. ais. 42. 18.

te maior, istud, Ephraim minor natu designat. Nam Manasses obliuionem significat, & bonorum operum labor operum reprimendus est. & vili quadam prudentia obliuiscendus, ne in profectū aliorū penit⁹ effusis, nostrā mētis feruor intepefcat. Ephraim verò frugiferum, siue crescentem denotat, & studium contemplationis in dies recipiet perfectionis augmēta, vt sit, & nostri profectus, & fructus, quem in proximis exoptamus, initium Labor actionis maior est, quia communiter plus temporis sibi vendicat, & apud imperitum vulgus maioris momēti est, atque carnalibus oculis maiori pollet splendore. studium autem cōtemplationis eadem ratione est minus: quia pauciores horas occupat. & in opitione stultorum, non tantum habet pretij, atque laboris. Sed nos, qui humanam sapientiam contemimus, & manifestam stultitiam vulgatiū hominum detestamur, & sapientiam cælestem profitemur, si nolumus in magno errore versari, commutemus manus, & minori filio, hoc est, contemplationis studio manum dexteram, maiorem conatum, feruentiorem curam, & intentissimum desiderium: maiori verò filio, id est, labori actionis, manum sinistra, & minorem sollicitudinem admoveamus. Si autem aliquis reprehendat, & nostrum propositum molestē ferat, manūque nostras cōmutare curet, & maiorem sollicitudinem actioni, contemplationi verò minorē velit ascribere: protegamus nos verbis sancti Iacob, qui licet externis luminibus captus, inter nos tamen oculos clariore, & sapientiores acceperat. Scio (inquit) fili mi, scio, & iste quidem erit in populos, & multiplicabitur, sed frater eius minor, maior erit illo, & semen illius crescet in gentes. Dicamus, inquam, illi: quia & si cæci videamur, & stulti ab stultis reputemur; at à magistro, magistrorum edocti optimè nouimus, quid expediat. Nam pulpitem, aut cathedra, aut quoduis aliud ministerium proximorum, gratia est gratis data, in bonum, & augmentum aliorum attributa, cui satis sufficiens est manus sinistra; at mortificationis, orationis, humilitatis, & puritatis studium ad solidas, & perfectas virtutes pertinet, quibus gratiam, & Dei amicitiam comparamus, & ministerijs proximorum fructum, & efficaciam acquirimus, quare æquū est vt ei manus dextera tribuatur.

Quæ dicta sunt, vt eumque vitæ mistæ naturam, substantiamque declarant, quam ex dignitate eorū, qui ea profitentur, possumus facili negotio colligere. Isti enim sūt operarij messis Domini Sabaoth, de quibus dicitur, Messis quidē multa, operarij autem pauci, rogare ergo Dominū messis, vt mittat operarios in messem suam.] Sunt cultores spiritualis vineæ, quæ est Ecclesia, quorū aliqui primò mane; alij circa horam tertiam, alij circa sextam; alij circa nouam; alij circa vndecimā vocati sunt, id est, in omni tempore, & ætate delecti; vt Ecclesiam excolant, & vites, nimirum fidelium animas putent, & ad fructum ferendum parent. Sunt dominici gregis pastores, quos per Ieremiam promisit Dominus ouibus suis. Nam & suscitabo super eos pastores, & pascunt eos; non formidabunt vltrā, & non pauebunt, & nullus quæretur ex numero dicit Dominus.] Sūt eadem edificatores spiritualis Ierusalem, dicente Paulo: secundum gratiam Dei, quæ data est mihi, vt sapiēs architectus fundamentum posui, alius autem (scilicet Doctor, aut Prædicator) superædificat.] Nam, vt subtiliter notauit Ambrosius, superædificia sunt, quæ post prædicationem Apostolorum à superuenientibus traduntur, aut malis, aut bonis Doctoribus. Ista autē muncera vniuersa, non minus opus habent quiete,

quàm labore, & industria. Operarius enim, qui semper quiesceret, esset inutilis, & qui sēper laboraret, & imprudēter operi inlitteret, temerarius. Et fortassis idē maritus Iudith, mortuus est in tēpore messis, quia minus prudēter instabat super alligantes manipulos in cāpo, & venit æstus super caput eius, qui primū incolūnitatem sustulit, & deinde vita priuauit. Si verò cautē huic labori inlitteret, vmbraque ab æstu protegētem præparasset, & copiosos fectū manipulos recondidisset, & nō esset acerba morte multatus. Similiter vineæ cultor, nō semper terram fodit, stercorea mittit, aut aquam per canales ducit, aut fentes extirpat, aut ipsas vites expurgat: sed aliquando cibum capit, & dormit, & fatigatis membris requiem & vacationem concedit. Et pastor, an semper inuigilat, & sine intermissione greges ouium circumeundo custodit? Non certē, sed non minus sibi ipsi quàm ouibus cōsulens, corpori suo, & escam, & somnū, & omnia alia necessaria ministrat. Denique ædificator, an omnibus horis ædificat, an nunquam cessat fundamenta iacere, parietes erigere, & tecta ædificiis superponere? Nequaquam, imò propria infirmitate admonitus, otium & quietē admittit, & vires fatigatas resumere curat. Ita ergo Prædicatores, & alij ministri Euāgelij, vt prudentes operarij, vt solertes agricolæ, vt pastores, & ædificatores, magis de sua quàm de aliena salute solliciti, non debent supra vites laborem aggredi, animabus docendis incumbere, & proximorum curis minus prudēter onerari, sed etiam ad suam vitam spiritualem cōseruandam necessariis temporibus, mentis quietem capessere. Quies autem mentis, oratio & cōtemplatio est, quæ cibo verbi Dei pascimur, creaturarum obliuione soporatur, vites amissas reparamus, & nouos animos ad opē, & arborē concipimus. Oratio est, quæ cordis nostri dispersiones colligit, dissipata caperat, rubiginem ex mundanorum cōuersatione contractam abradit, & ad præsidium Ecclesiæ ferendum corroboret. Quam si hostibus cinctam aspiciamus, & murū eius penē dissipatū, & portas eius cupiditatis igne consumptas videmus: ad exemplum illorum, qui terrenam Ierusalem instaurarūt, eam ædificemus. Illi enim, vna manu faciēbat opus, & altera tenebant gladium, ædificatū enim vnusquisque gladio erat accinctus renes.] Tūc sanē vna manu facimus opus, & alia manu gladiū tenemus, cum alternis vicibus salutem animarum, & contemplationi rerum diuinarum instamus. Nam proximorum conuersio cælestis Ierusalem est edificatio, cuius structura politos, & viuos lapides superponimus, cum a proximis nostris vitiorum superflua præcidimus, & eos virtutum pulchritudine decoramus. Cōtemplatio verò rerum cælestium, & feruens oratio, est cautissimus gladius, cuius præsidio muniti, non solum immanissimos Ecclesiæ hostes terremus, & ab Ecclesia fugamus: verum in nobis quoque vitia, & prauas cupiditates cohibemus, & a cordibus nostris abscindimus. Quod venerabilis presbyter Beda fortassis insinuat, dum ait: Ædificatē gladio accingunt renes, cum hi, qui bonis insillere operibus, qui commissos sibi regulati curant ratione disponere (hoc est enim viuos lapides in edificio sanctæ ciuitatis ordinē competentem locare) fluxa in se luxuria acumine vtrūq; Dei restringere satagunt.] Et meritō quidem: quoniam verbum istud meditarum ad luxuriam restrainādam & alios prauos affectus moderādos, presentissimum est remediū. Nostrum itaq; ministeriū vitæ à nobis gerēda nos admonet, quod sine vili actione & sancta cōtemplatione rectē præstare nō possumus. Nā actio sola à tepido corde, & distracto procedit, &

Indit. 8.
2.2. Esdræ.
47.Bodal. 8.
in Esdræ
c. 20.

ideo

Genes. 48
19.Matt. 9.
38.Mat. 20.
1. & c.Ierem. 23.
4.1. Cor. 3.
18.

Amb. ibi.

ideo non est proximis vsquequaque proficua, & contemplatio sola, si in eo sit, qui alios possit accendere, non est sine isto fructu omnino perfecta. Hæc autem duo coniuncta, ac copulata, non solum se mutant inuicem, & nos in perfectissimo statu collocant, verum etiam à moribus obrectatorum eripiunt. Liam certe, & si fecundam, contemnunt, vt fœdam: & Rachele n. licet pulchram, asperrantur, vt sterile: at eam, quæ neque esset deformis, nec infœcunda; imò quæ simul esset pulcherrima, & fecundissima, fat scio nunquam contemnent. Tales verò sunt illæ animæ, quæ vtramque vitam actiuam & contemplatiuam in vna vita mista coniungunt. Actiuæ soli parvipenduntur, vt fœdi, hoc est, vt minus spirituales, & plusquam oportet in rebus externis distracti. Contemplatiui soli spemuntur, vt steriles, scilicet, vt parum Ecclesiæ utiles, vt minus animabus proficui. At mistum, & vtrique vitæ vacantem, nemo despiciet. Si virum spiritualem queris legentem, orantem, meditantem, contemplationi addictum, mortificationis amatorem, cellæ, & silentij cultorem, talis est mistus. Si Euangelicum ministrum exquiris, qui vitia corripit, virtutes collaudet, peccatores admonet, fideles purget, illuminet, atque perficiat, talis est mixtus. Nulla ratione poteris illum, aut deformitatis, & distractionis arguere, aut ob sterilitatem (vt tu dicis) & otiositatem iocerepare.

Quis sit finis vitæ mistæ.

CAPVT XXXVII.

AM vitæ mistæ naturam substantiamque descripsi mus nunc consequens est, vt eius scopum & finem explicemus. Qui cum in se finis vitæ actiuæ & contemplatiuæ contineat, erit sane duplo nobilior atque perfectior. Hic finis in hoc sane positus est, vt operarius Ecclesiæ perfectam contemplationis gratiam & absolutum actionis donum assequatur; & neque contemplationis amore zelum animarum deserat, nec zelo iuuandi animas, in desiderio & ardore contemplationis interescat. Quem finem Magnus Doctor Gregorius, illum libri Regum locum interpretans, Saul morabatur in extrema parte Gaba,] manifestè tribuit, ita scribens: Prædicatores autem sancti, sublimes valde sunt, non solum opere, sed etiam contemplatione. Extrema ergo pars ista sublimitas est operis, intima verò illa, contemplationis. Per hanc quidem extremam partem suæ celsitudinis ad exemplum à nobis conspiciuntur: per illam verò intimam iu magno amore conditori coniuncti sunt. Hos quidem nobis extrema parte sublimitatis suæ Propheta mirandos ostendit, quando ait: Qui sunt isti, qui vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas] volant quippe, vt nubes: quia à grauedine culpæ sunt leues, & gratia Spiritus sancti in bono opere veloces. Qui istæ columbæ verò sunt ad fenestras, quia ad exemplum per bona opera se nobis quasi per foramina porrigunt, sed de ostensa vitæ munditia laudis appetitu, nequaquam capiuntur.] Hæc sanctissimus hic pater, qui & subdit: Prædicatores in vmbra redemptionis requiescere, & in magnis fatigationibus suis, quibus animas lucrando affliguntur, verborum Domini meditatione recreari. Sed multò subtilius & eloquentius sanctus Iob hunc eundem finem patefecit: Si dormiero, dicam: quando confurgam?] Et rursum expectabo vesperam, & replebor doloribus vsque ad tenebras.] Vox esse videtur Prædicatoris, aut alterius cuiusvis ministri animarum perfecti, qui iam ad finem vitæ mistæ peruenit. Hic dormit qui-

A dem, cum non tepida quadam rerum diuinarum meditatione, sed perfecta contemplatione perficitur. Ita tamē dormit, vt eum proximorum amor & peccatorum conuertendorum cura sollicitet. Vigilat quoque, cum animabus iniquitatis aegritudine pressis, tamquam bonus medicus strenuè, & vigilanter mederi laborat: ita tamen vigilat, vt in ipsa vigilia sanctæ orationis sopor, & contemplationis desiderium, eum ad requiem captandam prouocet. Hinc fit, vt in oratione positus, fructu eius in proximos deriuat. & cum bene sibi fuerit, memoriam ipsorum apud Deū faciat, eorumque liberationem efflagitet; & in actione retentus omnia profana amputet, secularia resciet, superflua rescindat; sola verò spiritualia & salutaria proximorum necessaria teneat, ne voto orandi & contemplandi frustreretur. Fit etiam, vt in ipsa bona actione, tam dulcis sit expectatio vesperæ, contemplationisque memoria, vt spiritualem vitam in medijs occupationibus constitutum, ad conseruandam mentis quietem, & iugem Dei memoriam non deserendam, excitet: & quia id iuxta desiderium suum præstare non valet, vsque ad diem mortis doloribus replet. Hi sunt (auctore magno Cassiano) dolores, & querimonie Pauli, cum gemēs, & lugens proclamabat. Non quod volo bonum, hoc ago; sed quod malo, illud facio. Ille enim, qui innumera bona præstabat, qui infidelitatis tenebras dispellebat, qui lumē veritatis vniuersis offerebat, qui in se ipso omnium virtutum decore fulgebat, manifestè testatur, se bonum non agere, quod cupiebat impensè, illud scilicet præstantissimum bonum, quo inter animarum lucra, & Ecclesiarum curas, à memoria Dei, nec ad momentum excideret, & celestibus mysterijs, ut si solus viueret, esset semper intentus. Non solum autē ob minimas animi distractiones tristabatur, ex tam iustis, ac necessariis causis exortas, verum etiam inter duo desideria anceps & suspensus fluctuabat, nesciens, an vitam hanc miseris refertam, ob salutem proximorum eligeret, aut mortem corporalem, vt perpetua & incellabilis contemplationis initiū à Domino postularet.] Denique (vt verba Cassiani subiciam) cum se tantis, ac talibus ditari fructibus certeret; & contratio theoria bonum corde pæsaret, ut velut in vna lance tatorum laborum profectum, in altera delectationem diuinæ cõtemplationis aperderet, diu examine pectoris sui quodammodo caligato, dum illum hinc laborum stipendia immensa lelectans, illinc desiderium vnitatis, & inseparabilis Christi societas, etiam ad resolutionem carnis inuiat, anxius tandem proclamat, & dicit. Quid eligam gauro, coarctor autem è duobus, desiderij habens, insolui, & cū Christo esse, multò enim melius, permanere autem in carne magis necessarium propter vos.] Hic itaq; est scopus in quē vita mista dirigitur, omni & vigilia spiritualis, hoc est, contemplationis & actionis perfectionem assequi, & nec propter cõtemplationis voluptates durissimas, vtiles actiones relinquere, nec propter fructum actionem, contemplationem obliuisci, & in ipsa actione, prout fuerit, possibile, contemplationis quietem, aut saltem iugem, & indiruptam creatoris memoriam affectare. Tante profectò sublimitatis, est finis iste, vt totam laudationem Ioānis Baptistæ à Salvatore nostro Iesu Christo prolatam contineat, dum eum lucernam ardentem, & splendentem appellat. Ille (inquit) erat lucerna ardens, & lucens.] Ardor (affirmante Gregorio) celestia desideria, & lumen verbū prædicationis designat, & vtrique cõtemplationis & actionis resolutionem quadam & perfectionem demonstrat. Ille enim in secreto orationis, celestibus desiderijs, &

ib. 8.
ib. 8.
ib. 8.
ib. 8.
ib. 8.
ib. 8.
ib. 8.
ib. 8.
ib. 8.
ib. 8.

Cassia. 23.
Rom. 7. 15.
Cassia. 20. 23. 65.
Philip. 23.
Ioh. 5. 34.
Greg. lib. 11. m.
Exorb.